

EVROPSKÉ UROLOGICKÉ INSTITUCE A VZDĚLÁVÁNÍ

MUDr. Aleš Petřík

Urologické oddělení, Nemocnice České Budějovice

Článek ukazuje úlohu Union Européenne des Médecins Spécialistes (UEMS), European Board of Urology (EBU) a European Association of Urology (EAU) v postgraduálním a celoživotním vzdělávání v urologii v Evropě.

Klíčová slova: urologie, postgraduální vzdělávání, celoživotní vzdělávání.

THE ROLE OF EUROPEAN UROLOGICAL INSTITUTIONS IN EDUCATION IN UROLOGY

The article shows the role of Union Européenne des Médecins Spécialistes (UEMS), European Board of Urology (EBU) and European Association of Urology (EAU) in training of residents and Continuing Medical Education in urology in Europe.

Key words: urology, post-graduate education, continuing medical education.

Úvod

Urologie patří stejně tak jako ostatní obory medicíny mezi profese, kde je nutné trvalé vzdělávání. To je možné rozdělit do několika částí. Na pregraduální, tedy získávané po dobu studia na lékařské fakultě, postgraduální, kdy se lékař připravuje na specializaci v oboru, a které je ukončené složením specializační (atestační) zkoušky. Dále pak na celoživotní vzdělávání, které pokrývá celou dobu výkonu praxe lékaře. Přehledné rozdělení vzdělávání ukazuje tabulka 1.

Situace v České republice

V rámci pregraduálního vzdělávání je urologie vyučována na některých lékařských fakultách v rámci chirurgie, na některých pak jako samostatný předmět zakončený zkouškou (například 1. LF UK Praha). Postgraduální vzdělávání probíhá na jednotlivých urologických odděleních a je doplněno o stáž na klinikách kateder Institutu postgraduálního vzdělávání lékařů (IPVZ). Postgraduální vzdělávání je zakončeno složením specializačních zkoušek I. a II. stupně. Celoživotní vzdělávání je určeno Stavovským předpisem číslo 16 České lékařské komory (ČLK), který ve svém §1 určuje povinnost všech lékařů, členů ČLK zúčastnit se celoživotního vzdělávání.

Situace ve státech Evropské unie (EU)

Je zřejmé, že není možné se zabývat systémy vzdělávání v jednotlivých státech Evropy. V rámci EU je však snahou harmonizovat jak postgraduální, tak i celoživotní vzdělávání lékařů. Organizací, která se tímto zabývá je Union Européenne des Médecins Spécialistes (European Union of Medical Specialists, UEMS) a dále pak její jednotlivé odborné sekce, což je v případě urologie European Board of Urology (EBU). UEMS a EBU jsou organizace, které se podílejí na správě či regulaci systému vzdělávání a jejich funkci si přiblížíme dále.

Na vzdělávání se také podílí European Association of Urology (EAU), která jakožto vědecká organizace organizuje zejména vzdělávací programy.

Tabulka 1.

Ukončení	Vzdělávání
promoce	pregraduální
atestace	postgraduální
ukončení výkonu povolání	celoživotní

Postgraduálního vzdělávání se též účastní European Society of Residents in Urology (ESRU), a to zpětnou vazbou při hodnocení kvality výuky urologie.

Union Européenne des Médecins Spécialistes (UEMS)

UEMS je správní organizací pracující v rámci exekutivy EU, jejímž cílem je harmonizace a zkvalitňování odborné lékařské péče v zemích Evropské unie. Jde tedy o orgán se správní funkcí zakotvený v legislativě EU.

UEMS byla založena v roce 1958 a v šedesátých a zejména osmdesátých letech dochází k zakládání jednotlivých sekcí podle specializace. UEMS se zabývá zejména třemi oblastmi činnosti: postgraduálním vzděláváním, celoživotním vzděláváním a stanovením kvality poskytované péče. Obecné principy shrnuté v Listině o výuce odborných lékařů, Listině o výukových centrech, Listině o celoživotním vzdělávání a v Listině o zajištění kvality poskytované péče, jsou pak specifikovány v materiálech jednotlivých odborných sekcí, v našem případě European Board of Urology.

European Board of Urology (EBU)

European Board of Urology se zformovala jako samostatná organizace ze Sekce urologie UEMS v roce 1990 se sídlem v Rotterdamu. Ze tří základních oblastí činnosti (postgraduální vzdělávání, celoživotní vzdělávání a kontrola kvality poskytované péče) se nyní budeme věnovat jen prvním dvěma.

Aktivity EBU v postgraduálním vzdělávání

Cílem všech těchto aktivit je dosažení srovnatelného systému výuky rezidentů v členských zemích EU, zakončeného jednotnou specializační zkouškou. Rezident (lékař v specializační přípravě) by měl být proto školen na akreditovaném pracovišti (EBU certifikované programy výuky urologie) za průběžné kontroly (pomocí EBU In-Service Examination) a celá výuka by měla být zakončena závěrečnou zkouškou (EBU Examination in Urology).

Původně EBU aktivity zahrnovaly i pořádání vzdělávacích kurzů, ty ale v polovině devadesátých let po dohodě s European Association of Urology přešly pod European School of Urology.

EBU certifikované programy výuky urologie

Cílem EBU je, aby výuka rezidentů ve státech EU po roce 2008 probíhala již jen v akreditovaných centrech.

Jak takové centrum vypadá? Úvodem je potřeba říci, že se nemusí jednat o jedno pracoviště, ale o sdružení několika pracovišť (klinik, oddělení), patřičně vybavených a poskytujících celé spektrum současné urologické péče (léčba inkontinence, dětská urologie, uro onkologie urodynamika, urologická traumatologie, urolitiáza, endokrinologie, andrologie a infertilita, transplantace ledvin). Stejně tak dané zařízení musí poskytovat úplné spektrum všeobecné péče (ARO, CT, NMR, dialýza). Hlavní důraz je pak kladen na kvalitu výukového programu, zejména na osobní odpovědnost vyučujícího za kvalitu přípravy rezidenta (individuální přístup, průběžná kontrola). Celá výuka by měla trvat šest roků, z toho jeden rok všeobecné chirurgie, jeden rok ostatních oborů a čtyři roky urologie. Jedno výukové centrum by mělo být asi na pět miliónů obyvatel.

EBU In-Service Examination

Jde o testy skládající se z 100 otázek se čtyřmi možnostmi odpovědi z nichž jedna je správná, které pokrývají celou oblast urologie. Tyto testy se konají jedenkrát ročně (březen) v různých místech Evropy a lze je skládat pouze v angličtině. Slouží zejména pro kontrolu progresu znalostí rezidenta a ten by je měl vykonat každý rok své rezidentury. Každý účastník dostává detailní statistické zhodnocení testu (percentuální úspěšnost odpovědí v jednotlivých oblastech a porovnání s celkovým průměrem). Proto účastník může porovnat jak své znalosti s ostatními, tak i svůj pokrok v jednotlivých oblastech po dobu specializační přípravy. Tyto zkoušky jsou vhodné i pro kontrolu úrovně znalostí již kvalifikovaných lékařů.

EBU Examination

Je zkouškou, která by měla ukončovat rezidenturu. Skládá se ze dvou částí. Z písemného testu (150 otázek pokrývajících celou oblast urologie) a ústní zkoušky (dvě klinické kazuistiky). Zkoušku lze vykonat v devíti národních jazycích členských států EU. V Polsku se EBU Examination stala součástí národní atestační zkoušky. Úspěšným vykonáním zkoušky získává uchazeč titul Fellow of European Board of Urology (FEBU). Tento titul však v současnosti představuje jen určité ohodnocení kvalit a znalostí lékaře, není však bohužel akceptován jako certifikát o ukončení specializace (tím je ukončení specializační přípravy podle legislativy jednotlivých států).

Aktivita EBU v celoživotním vzdělávání

V současnosti hovoříme o celoživotním vzdělávání lékařů – Continuing Medical Education (CME), které je součástí trvalého profesního rozvoje – Continuing Professional Development (CPD). V rámci CME získáváme tedy nové medicínské poznatky, kdežto CPD zahrnuje i nemedicínské aktivity (například zvládnutí výpočetní techniky, znalosti managementu).

V rámci EBU byl vytvořen jeden z nejpropracovanějších systémů celoživotního vzdělávání. Otcem tohoto sys-

tému je profesor Alberto Matos-Ferreira z Lisabonu. EBU bere vždy za základ národní CME systém (pokud existuje) a získané kredity pro svůj systém přepočítává. Systém je založen na dobrovolném principu účasti, za jednu hodinu absolvované vzdělávací aktivity započítává jeden kredit. Veškeré započítávané aktivity jsou rozděleny do šesti kategorií zahrnujících jak CME tak i CPD (tabulka 2).

Za každou aktivitu jsou přiznávány kredity, jejichž hodnoty uvádí tabulka 3.

Za pět let pak účastníci musí získat celkem 200 kreditů a to 150 v kategoriích 1, 2, 6 a 50 v kategoriích 3, 4, 5.

Kompletní databáze jak akreditovaných akcí, tak i účastníků je vedena EBU. Účast podléhá ročnímu poplatku (v roce 2002 30 Euro), pro členy EAU je zdarma. Cílem EBU je kompletní vedení agendy na internetu.

EBU Update Series

EBU vydává ročně šest čísel EBU Update Series, jako součást BJU International, která obsahují přehledné články doplněné testem. Český překlad je publikován na adrese <http://cus.upol.cz/>. Jedná se o výborný materiál určený všem urologům.

Tabulka 2.

Kategorie 1	Účast na kongresech, kurzech akreditovaných EBU
Kategorie 2	Účast na kongresech, kurzech neakreditovaných EBU
Kategorie 3	Výuková činnost
Kategorie 4	Publikační a přednášková činnost
Kategorie 5	Ostatní činnost například práce v komisích organizace kongresů
Kategorie 6	Ověřené studium časopisů

Tabulka 3.

Kongresy, semináře, kurzy, workshopy a jiná vědecká setkání	Za účast 1 hodina = 1 kredit Maximum 10 kreditů
Studijní pobyty	1 den = 1 kredit Maximum 50 Kreditů za 5 let
Přednášky, postery či jiné typy prezentací	5 kreditů Získávají všichni autoři
Účast v debatách, lekcích	5 kreditů Získávají všichni autoři
Vědecké publikace	5 kreditů Získávají všichni autoři
Výuka: Postgraduální a CME	1 kredit za přednášku
Práce provedená k získání: Masters's Degree Doktorské hodnosti FEBU Nemocniční konkurzy	25 kreditů 50 kreditů 50 kreditů 50 kreditů
Výzkumný projekt	Podaný = 5 kreditů
Organizace Sympózia semináře kurzu	5 kreditů
Účast v radách, komisích, studijních skupinách vědeckého profesního či organizačně zdravotnického charakteru	10 kreditů
Studium urologických časopisů potvrzené testem	1 časopis = 5 kreditů

European Association of Urology (EAU)

Je organizací sdružující urology v Evropě, jejíž program je zejména vědecký, a to organizace vědeckých setkání (kongresů), podpora výzkumu, rozvoje urologie a publikační činnosti. Vzděláváním urologů v rámci EAU se zabývá European School of Urology (ESU).

Úkolem ESU je organizovat kvalitní vzdělávací kurzy pokrývající celou problematiku urologie, přičemž využívá předních odborníků z celé Evropy. Kurzy jsou pořádány buď v rámci kongresu EAU, či v rámci kongresů národních urologických společností. Mimo to ESU pořádá pravidelné nadregionální kurzy.

Novou aktivitou ESU je European Urology Residents Educational Programme (EUREP), který nahrazuje „Římský kurz“, pořádaný původně EBU. Jde o kurz určený pro rezidenty v jejich posledním roce školení, pokrývající celou urologii, který je přípravou pro složení EBU Examination. Tento kurz bude poprvé pořádán počátkem září 2003 v Praze.

European Society of Residents in Urology (ESRU)

ESRU je organizací sdružující rezidenty v urologii v Evropě. Základním cílem ESRU je podpořit zlepšení kvality výuky urologie a umožnit aktivní účast rezidentů na přípravě jejich výukových programů. ESRU spolupracu-

Odkazy

1. EBU: www.ebu.com
2. UEMS: www.uems.be

Tabulka 4.

Organizace	Aktivita	Atestace	
EBU	In-Service examination		
	Examination (FEBU)		
	CME		
	EBU Update Series		
EAU	European School of Urology		
	EUREP		
ESRU	Kontrola výuky		

je jak s EBU tak i EAU na organizaci výuky urologie a hájí jejich odborné i sociálně ekonomické zájmy.

Závěr

Chceme-li shrnout úlohu jednotlivých organizací, pak Union Européenne des Médecins Spécialistes (UEMS) zastoupená European Board of Urology (EBU), je správní organizací, která stanovuje rozsah a obsah postgraduálního a celoživotního vzdělávání urologů. European Association of Urology (EAU) je organizací, která zejména zajišťuje, provádí výuku urologie v rámci svých kurzů Evropské školy urologie. European Society of Residents in Urology (ESRU) pak hájí práva rezidentů v specializační přípravě. Účast jednotlivých organizací v systému vzdělávání ukazuje tabulka 4.

3. EAU: www.uroweb.org
4. ESRU: www.esru.net